

מדינת ישראל
ועדת ערר לענייני קורונה וחרבות ברזל – מסלול ארצי

ערר 1195-24
(ערר קורונה)

לפני כבוד חברי הוועדה:
ליאת קציר-מרגלית, עו"ד - יו"ר
ברוך ברוכי, רו"ח - חבר

העוררת: **תבור - כלכלה ופיננסים בע"מ, מס' 511568354**
ע"י ב"כ עו"ד ארז מודעי

נ ג ד

המשיבה: **רשות המסים**
באמצעות היחידה לטיפול במענק השתתפות בהוצאות קבועות
רחוב בן גוריון 38 רמת גן
מייל: corona.ararim@taxes.gov.il

החלטה

רקע עובדתי

1. העוררת היא חברת העוסקת במתן שירותים בתחום האנליזה והייעוץ הפיננסי.
2. העוררת הגישה בקשה למענק סיוע בגין תקופת האומיקרון, בהתאם לחוק מענק סיוע לעסקים בשל ההשפעה הכלכלית של התפשטות זן האומיקרון של נגיף הקורונה החדש (הוראת שעה), תשפ"ב-2022 (להלן – **החוק או חוק האומיקרון**). לעוררת שולמה מקדמה על חשבון המענק בסך של 81,067 ₪.
3. בקשת העוררת נדחתה ביום 4.4.2023 בנימוק כי לא נמצא קשר סיבתי בין הירידה הנקודתית להכנסות לבין האומיקרון. בהחלטת הדחייה צוין כי בחודשים ינואר-פברואר 2020 חלה ירידה חדה בהכנסות העסק בהשוואה לתקופה המקבילה בשנת 2019, וכן כי גם בתקופה שלאחר האומיקרון, בין החודשים מרץ עד דצמבר 2022, לא דיווחה העוררת על מחזורי הכנסות בגובה המחזור בתקופת הבסיס ועל כן לא היה צפי למחזור הכנסות דומה בתקופת האומיקרון.
4. ביום 23.5.2023 הגישה העוררת השגה על החלטת הדחיה. ביום 30.6.2024 דחתה המשיבה את השגת העוררת. בהחלטה בהשגה קבעה המשיבה כי לא מתקיים קשר סיבתי בין הירידה בהכנסות לבין זן האומיקרון. צוין כי מחזורי העוררת הממוצעים שדווחו בחודשים יולי-דצמבר 2021 ובחודשים מרץ-דצמבר 2022, קטנים מהמחזור שדווח בתקופת הבסיס העומד על כ- 1.1 מיליון ₪, וכן כי ההכנסות הדו-חודשיות שדווחו במחצית השנייה של שנת 2022 נמוכות מההכנסות שדווחו בחודשים המקבילים בשנת 2019. עוד צוין, כי בתקופת הבסיס העסיקה העוררת 22 עובדים ואילו ערב האומיקרון העסיקה העוררת 11 עובדים בלבד.

מדינת ישראל

ועדת ערר לענייני קורונה – השתתפות בהוצאות קבועות לעסקים

5. כנגד החלטה זו הגישה העוררת את הערר שלפנינו.

עיקר טענות הצדדים

טענות העוררת

6. העוררת טענה כי פעילות החברה היתה במגמת עליה בין השנים 2016-2019, שנבעה בעיקרה מזכייה במכרזים ממשלתיים. צוין כי העוררת משקיעה הוצאות ומשאבים רבים בהכשרת עובדיה על מנת שיוכלו לספק את שירותיה. עקב התפרצות מגיפת הקורונה, חלק מן המכרזים התארכו מעבר למתוכנן וחלקם הוקפאו. העוררת הדגישה כי לא קיבלה הודעות רשמיות מהמדינה על קיצוץ הפעילות או זניחת מכרז, אולם זו המדיניות שננקטה בפועל. התפרצות זן האומיקרון בשנת 2022 גרמה להתארכות קיצוץ הפעילות ולא אפשרה לעוררת להתאושש מתקופת הקורונה הקשה.

7. בשנת 2020 חלה ירידה בהכנסות העוררת בשיעור של כ- 20% ביחס להכנסותיה בשנת 2019, ובשנת 2021 חלה ירידה נוספת בשיעור של 48%. כתוצאה מהתפשטות זן האומיקרון, ירדו הכנסות העוררת בשנת 2022 בכ- 13% נוספים. לצורך ההתמודדות עם המשבר קיצצה העוררת בשכר המנכ"ל (והבעלים), מסך של 25,000 ₪ בשנת 2019 לסך של כ- 13,000 ₪ בשנת 2022, ברוטו. בנוסף פיטרה העוררת בשנים אלו חלק משמעותי מעובדיה חרף הפסד עלויות ההכשרה המשמעותיות.

8. החלטת המשיבה מתעלמת מכך שהכנסות העוררת נובעות בעיקרן ממכרזים שמטבעם אורכים זמן וגם התשלומים בגינם מתפרסים על פני תקופה ארוכה, ולכן לא ניתן להתאושש ולחזור להיקף הפעילות שהיה בשנת 2019 מיד לאחר האומיקרון. דרישת המשיבה להחזרת המענק שאושר אינה עולה בקנה אחד עם מטרת המענק, שהיא סיוע לעסקים שנפגעו לשרוד את התקופה הקשה.

9. בתגובתה לכתב התשובה הדגישה העוררת כי צמצום הפעילות העסקית כתוצאה ממגפת הקורונה פגעה בעוררת פגיעה קשה. העוררת עשתה כל שביכולתה כדי לשרוד את המשבר, ובכלל זה הפחתה משמעותית בשכר המנכ"ל, הימנעות משימוש ברכב חברה וצמצום משאבי האנוש של החברה, ובתוך כך ירידה לטמיון של שנות פיתוח מקצועי של העובדים שפוטרו. לצד זאת נאלצה העוררת לספוג הוצאות כגון שכירות וכן לשמר את העובדים המרכזיים, לצורך התאוששות עתידית. העוררת הוסיפה כי לצד צמצום העלויות הצטמצמו דרסטית ההכנסות, והפסדי העוררת "הועתקו" לבעליה על ידי צמצום משכורתו. הפסדים אלו, כמו גם הפסד ההשקעה במשאבי אנוש, לא באים לידי ביטוי בדו"חותיה של העוררת.

10. עוד נטען כי פגיעתו הכלכלית של זן האומיקרון היא מכת המשך לקורונה, וההפרדה בין הפגיעות היא מלאכותית. מדובר ב"מכה אחר מכה" שהאפקט המצטבר שלה קשה יותר,

מדינת ישראל

ועדת ערר לענייני קורונה – השתתפות בהוצאות קבועות לעסקים

שכן זן האומיקרון הגיע לאחר הפגיעה הקשה שספגה העוררת בקורונה ובטרם הצליחה להתאושש.

11. אשר לטענת המשיבה בנוגע לפעילות העוררת מול משרד הכלכלה – העוררת השיבה כי חלקה של הסוכנות לעסקים קטנים ובינוניים (אליה פנתה המשיבה) בפעילות העוררת בתקופה הרלוונטית עמד על 1.5%-3% בלבד, וכי גם משרד הכלכלה וכן השירותים שנתנה העוררת למדינה אינם משקפים את התמונה המלאה ואת ההפסדים שספגה העוררת בפעילותה מול המגזר הפרטי. לטענת העוררת, יש להסתכל על התמונה הכלכלית המלאה הכוללת את ההכנסות שנגדעו, ההוצאות שצומצמו, הקטנת משכורות והצורך לפטר או להוציא עובדים לחל"ת.

טענות המשיבה

12. בכתב התשובה עמדה המשיבה בהרחבה על הרקע לחקיקת חוק האומיקרון והדגישה כי אין מדובר בתקופת זכאות נוספת של מענקי הוצאות קבועות לעסקים שסבלו ירידת מחזורים כתוצאה מנגיף הקורונה, אלא בחוק חדש שנחקק על מנת להעניק סיוע בעקבות זן האומיקרון. לטענת המשיבה, דרישת הקשר הסיבתי שנקבעה כתנאי סף לזכאות משמעותה הינה כי הגורם לירידת המחזורים הוא זן האומיקרון ולא גורמים אחרים.

13. המשיבה טענה כי הירידה בהכנסות העוררת החלה קודם לתקופת הזכאות וללא קשר להגבלות שהוטלו בתקופת הזכאות. בהקשר זה צוין כי בעוד שמחזור הכנסות בתקופת הבסיס עמד על כ- 1.03 מיליון ₪, הרי שמחזור ההכנסות ערב הקורונה, בחודשים ינואר-פברואר 2020, עמד על כ- 713,000 ₪, מחזור ההכנסות הדו-חודשי הממוצע במחצית השנייה של שנת 2021 עמד על כ- 405,000 ₪, ומחזור ההכנסות הדו-חודשי הממוצע בשנת 2022, בנטרול תקופת הזכאות, עמד על כ- 370,000 ₪.

14. העוררת לא חזרה למחזורי ההכנסות עליהם דיווחה בשנת הבסיס, לא לאחר הסרת מגבלות הקורונה במחצית השנייה של שנת 2021, לא בהמשך שנת 2022 ואף לא במהלך שנת 2023. כמו כן, גם בחודשים ינואר-פברואר 2024, כשנתיים לאחר האומיקרון, נותרו הכנסות העוררת דומות לאלו שדווחו בתקופת הזכאות. עוד ציינה המשיבה כי בשנת 2020, בה התפרצה הקורונה וחלו שני סגרים היו הכנסותיה של העוררת גבוהות יחסית להכנסותיה במחצית השנייה של שנת 2021, לאחר הסרת מגבלות הקורונה.

15. בנוגע לטענת העוררת לירידה בפעילות עקב הקפאה ו/או התארכות מכרזים טענה המשיבה כי העוררת לא צירפה כל אסמכתא לתמיכה בטענה זו. המשיבה הוסיפה כי פנתה למשרד הכלכלה, המהווה לקוח העיקרי של העוררת בהתאם לדיווח המפורט שצורף לכתב התשובה. מתשובת משרד הכלכלה עולה כי התקשרותו עם העוררת היתה במסגרת מכרז מתמשך עבור מתן שירותי ייעוץ לניתוח תכניות (מכרז 17/19), וכי בשנת 2021 חלה ירידה

מדינת ישראל

ועדת ערר לענייני קורונה – השתתפות בהוצאות קבועות לעסקים

בתשלומיו לעוררת עקב ירידה בפרויקטים בשנה זו, אך לא נראה שהיה קשר לקורונה או לאומיקרון. בנוסף ציינה המשיבה כי דווקא בשנת 2022 היו הכנסות העוררת ממשרד הכלכלה (הלקוח העיקרי לשיטת המשיבה) גבוהות מההכנסות ממנו בשנים 2020 ו-2021.

הדיון בערר

16. ביום 5.11.2024 התקיים דיון בערר, באמצעים טכנולוגיים. בתום הדיון הציעה הוועדה לצדדים הצעת פשרה המבוססת על חישוב חלופי. העוררת הסכימה להצעת הוועדה; ביום 13.11.2024 הגישה המשיבה תגובה להצעת הוועדה במסגרתה הודיעה כי היא אינה מקבלת את ההצעה אולם הציעה הצעת פשרה מטעמה המבוססת על חישוב חלופי אחר. העוררת מצידה הודיעה ביום 4.12.2024 כי היא אינה מקבלת את הצעת הפשרה של המשיבה, ולפיכך אנו נדרשים למתן החלטה סופית בערר.

דיון והכרעה

17. לאחר שעיינו בכתבי הטענות של הצדדים ושמענו טיעוניהם בעל-פה, הגענו למסקנה כי דין הערר להתקבל באופן חלקי. כפי שיפורט להלן, מצאנו כי מתקיים קשר סיבתי חלקי בין הירידה בהכנסות העוררת בתקופת הזכאות להתפשטות זן האומיקרון ולפיכך ערכנו חישוב חלופי, לפיו זכאית העוררת למענק בסך של כ- 47,000 ₪. להלן נעמוד בהרחבה על הטעמים להחלטתנו.

מענק האומיקרון ודרישת הקשר הסיבתי

18. חוק האומיקרון נחקק במטרה להתמודד עם השלכות והשפעת התפשטות זן האומיקרון של נגיף הקורונה על פעילות העסקים הקטנים והבינוניים בישראל. זן האומיקרון התאפיין בקצב התפשטות גבוה ביחס לזנים קודמים, שגרם לתחלואה נרחבת ושהייה בבידוד של חלק גדול מהאוכלוסייה. כתוצאה מכך, נפגעה הפעילות הכלכלית הסדירה של חלק מהעסקים לתקופה ממושכת. בהתאם לאמור בדברי ההסבר להצעת החוק, מענק האומיקרון נועד לסייע לעסקים "בעלי כושר שרידות נמוך מלכתחילה" שנפגעו כתוצאה מההשפעה הכלכלית של התפשטות זן האומיקרון בחודשים ינואר-פברואר 2022.

19. החוק קובע את תנאי הזכאות למענק האומיקרון, המבוססים על ירידת המחזוריים של העוסק בין תקופת הבסיס לתקופת הזכאות, בדומה לתנאי הזכאות שנקבעו ביחס למענקי הקורונה. תקופת הזכאות נקבעה כחודשים ינואר-פברואר 2022, אשר במהלכם חלה עיקר הפגיעה בפעילות העסקים (ראו פרוטוקול ישיבה מס' 270 של ועדת כספים, הכנסת ה-24, 15-16.5.2022). תקופת הבסיס שנקבעה בחוק היא חודשים ינואר-פברואר 2019 (לעניין

מדינת ישראל

ועדת ערר לענייני קורונה – השתתפות בהוצאות קבועות לעסקים

החלופות שעמדו בפני המחוקק והשיקולים שהובילו לבחירה בתקופה זו, ראו פרוטוקול ישיבה מס' 276 של ועדת הכספים, הכנסת ה-24, 3-4 (23.5.2022).

20. כפי שנקבע ביחס למענקי הקורונה, תנאי נוסף לזכאות למענק האומיקרון הוא קיומו של קשר סיבתי בין הירידה במחזור העסקאות לבין התפשטות זן האומיקרון, ובלשון החוק: **"הירידה במחזורי העסקאות כאמור בפסקה (3) נגרמה מההשפעה הכלכלית של התפשטות זן האומיקרון"** (סעיף 4(2) לחוק האומיקרון).

21. סוגיית הקשר הסיבתי בנוגע למענקי הקורונה נדונה והוכרעה על ידי בית המשפט העליון בבר"מ 7502/22 **רשות המסים נ' בוריס פודולסקי** (פורסם בנבו, 22.1.2023) (להלן – **עניין פודולסקי**). בפסק הדין נקבע כי אין צורך להוכיח קיומו של הקשר הסיבתי באופן פוזיטיבי וכי לצורך עמידה בתנאי זה די כי המבקש יצביע על ירידת המחזורים בהתאם לקבוע בחוק. ככל שמבקשת רשות המיסים לטעון כי נותק הקשר הסיבתי, עליה להציג ראיות לכאורה לכך. במידה ותעשה כן, יעבור נטל ההוכחה לכתפי העוסק לביסוס קיומו של הקשר הסיבתי:

"סעיף 3(8) לו קובע, כזכור, תנאי לקבלת המענק, והוא כי הירידה במחזורי העסקאות בהשוואה לתקופת הבסיס "נגרמה מההשפעה הכלכלית של התפשטות נגיף הקורונה החדש". הלכה למעשה, הדרך להוכיח עמידה בתנאי זה היא הצבעה על נתונים של ירידה במחזורי העסקאות בהשוואה לתקופת הבסיס. הא – ותו לא. אכן, ייתכן שגרמו לירידה במחזורי העסקאות נסיבות אחרות, אך אין דרכו של המשפט לדרוש הוכחת יסודות שליליים (במקרה זה, אי-קיומם של גורמים אחרים לירידה במחזורי העסקאות). גם בחיי המעשה, רשות המיסים אינה דורשת הוכחה כאמור מכל עוסק הפונה בבקשה בהתאם לחוק.

... הדברים אף עולים בקנה אחד עם תכליתו של החוק, שהיא מתן מענה יעיל ומהיר למשבר הכלכלי שאליו נקלעו עסקים רבים על רקע מאורעות השעה (ראו: דברי הסבר להצעת חוק התכנית לסיוע כלכלי (נגיף הקורונה החדש) (הוראת שעה), התש"ף-2020, ה"ח 432, 453). ככל שלטענת רשות המיסים נותק הקשר הסיבתי בין הירידה במחזור ההכנסות של העוסק לבין השלכותיו של נגיף הקורונה – קרי, כי לא מתקיים התנאי הקבוע בסעיף 3(8) לחוק – על רשות המסים לבסס טענתה זו ולסתור את החזקה באשר לכך שמגפת הקורונה הייתה הגורם הדומיננטי לשינוי. אם אכן תציג ראיות לכאורה לכך – או אז יעבור הנטל לכתפי העוסק להוכיח אחרת." (שם, פסקה 22 לפסק הדין)

(ראו גם בר"מ 903/23 **הגר תשתיות בע"מ נ' מדינת ישראל רשות המיסים** (פורסם בנבו, 21.06.2023)).

מדינת ישראל

ועדת ערר לענייני קורונה – השתתפות בהוצאות קבועות לעסקים

22. בעמ"נ ב.ג. בטחון הצפון אבטחת מוסדות, ליווי טיולים ומתן שירותי רפואה בע"מ נ' רשות המסים בישראל (פורסם בנבו, 3.1.2022; להלן – עניין ב.ג. ביטחון) הבהיר בית המשפט כי לצורך העברת הנטל לעוסק נדרשת רשות המסים להצביע על "ממצאים עובדתיים מהימנים" המעמידים בספק את קיומו של קשר הסיבתי (שם, פסקה 53 לפסק הדין).

23. עיקרון זה חל גם ביחס לחוק האומיקרון (ראו לדוגמה ערר 1482-23 וייסמן ראול נ' רשות המסים (פורסם בנבו, 26.7.2023) (להלן – עניין וייסמן ראול); ערר 1483-23 שלומי שריקי חברת עורכי דין נ' רשות המסים (פורסם בנבו, 24.8.2023); ערר 1285-23 קבועה יאסין נ' רשות המסים, פסקאות 45-42 (פורסם בנבו, 14.8.2023); ערר 1480-23 קריגרים השקעות בע"מ נ' רשות המסים, פסקאות 37-32 (פורסם בנבו, 31.12.2023)).

24. בעניין ב.ג. בטחון וכן בפסיקות קודמות של ועדת הערר, הוזכרו ממצאים שונים שהוכרו ככאלו שמעבירים לעורר את הנטל הראייתי להוכחת קיומו של הקשר הסיבתי, כגון: ירידת מחזורים שהחלה לפני פרוץ מגפת הקורונה (ראו עמ"נ 37303-02-22 בסמרקט בע"מ נ' רשות המסים בישראל (פורסם בנבו, 2.6.2023), או כשחל שינוי בפעילות העסק ללא קשר למגפה (לפירוט אודות מקרים נוספים ראו ערר 1740-21 דורון אוסט נ' רשות המסים, (פורסם בנבו, 21.12.2021), פסקה 17 להחלטה, ובמובאות שם)).

מן הכלל אל הפרט – בחינת הקשר הסיבתי בענייננו

25. כאמור, טענתה המרכזית של המשיבה היא כי היעדר ההתאוששות של העוררת לפני ואחרי תקופת האומיקרון, ועד לסוף שנת 2023, מעידה על היעדרו של קשר סיבתי בין הירידה בהכנסות להתפשטות זן האומיקרון, שכן גם לולא האומיקרון לא יכולה היתה העוררת לצפות להכנסה דומה לזו שדיווחה בתקופת הבסיס.

26. בפסק הדין בעמ"נ 15278-03-24 מדינת ישראל נ' קריגרים השקעות בע"מ (פורסם בנבו, 22.9.2024), קבע בית המשפט המחוזי כי אי-עלייה במחזורים לאחר תקופת הזכאות עשויה להוות אינדיקציה להיעדרו של קשר סיבתי, אולם מדובר באינדיקציה אחת מיני רבות ולא בראיה חותכת (שם, עמ' 3, שורות 5-2). גם בפסיקות קודמות של ועדת הערר נקבע כי סוגיית היעדר ההתאוששות עשויה להיות ממצא רלוונטי, זאת בהתאם לנסיבות ולאופי הפגיעה בעסק כתוצאה מהמגפה (ראו ערר 1398-23 קונטנטו מסעדות בע"מ נ' רשות המסים (פורסם בנבו, 25.7.2023); ערר 1363-23 דיגיטל ניוז ופרסום נ' רשות המסים (פורסם בנבו, 28.5.2023) (להלן – עניין דיגיטל ניוז); עניין וייסמן ראול). בהקשר זה נקבע כי קצב ההתאוששות של עסקים מהשפעות הנגיף מושפע מגורמים שונים הקשורים לאופי פעילותם, ומשתנה מענף לענף ומעסק לעסק (עניין דיגיטל ניוז; עניין וייסמן ראול; ערר 1033-24 פיט מיינד (2009) בע"מ נ' רשות המסים (פורסם בנבו, 28.7.2024) (להלן – עניין פיט מיינד)).

מדינת ישראל

ועדת ערר לענייני קורונה – השתתפות בהוצאות קבועות לעסקים

27. לצורך בחינת טענות הצדדים, נביא להלן את פירוט הכנסותיה של העוררת (בשקלים) בשנים 2018-2023, כפי שדווחו למע"מ:

חודשים	2023	2022	2021	2020	2019	2018
1-2	229,849	302,505	302,155	713,010	1,035,545	704,679
3-4	191,488	392,369	347,090	821,415	810,075	1,055,013
5-6	316,272	558,684	555,719	699,240	952,564	1,001,722
7-8	621,237	269,643	345,699	572,161	860,105	936,393
9-10	344,433	167,350	233,487	803,855	902,848	684,399
11-12	689,881	462,491	637,359	1,039,128	1,270,422	1,375,466
סה"כ	2,393,160	2,153,042	2,421,509	4,648,809	5,831,559	5,757,672

28. מפירוט הכנסות העוררת עולה כי היא נפגעה באופן משמעותי ממגפת הקורונה. כך, בשנים 2018 ו-2019 היו הכנסותיה השנתיות של העוררת יציבות ועמדו על כ- 5.8 מיליון ₪. בשנת 2020, שנת פרוץ המגפה, ירדו הכנסות העוררת בשיעור של כ-20% ביחס לשנת 2019 ובשנת 2021 חלה ירידה דרמטית נוספת בהכנסות העוררת, בשיעור של כ- 58% ביחס לשנת 2019.

29. עוד עולה מניתוח ההכנסות כי מאז הירידה המשמעותית בהכנסות שחלה בשנת 2021, התקשתה העוררת להתאושש ולחזור למחזורי הכנסותיה כפי שהיו בשנת 2019, שנת הבסיס. כך, גם לאחר תקופת האומיקרון, בהמשך שנת 2022, וכן לאורך שנת 2023 נותרו הכנסות העוררת נמוכות יחסית לאלו שדווחו בשנת 2019: בשנת 2022 (בניכוי ההכנסות בתקופת הזכאות) עמדה ההכנסה הדו-חודשית הממוצעת על סך של כ- 370,000 ₪, ובשנת 2023 עמדה ההכנסה הדו-חודשית הממוצעת על סך של כ- 399,000 ₪, זאת בהשוואה להכנסה הדו-חודשית הממוצעת בשנת 2019 שעמדה על סך של כ- 972,000 ₪. לצד זאת, ניתן להבחין בתחילתה של מגמת התאוששות ועלייה בהכנסות במחצית השנייה של שנת 2023, אז עמד הממוצע הדו-חודשי על סך של כ- 552,000 ₪ (לעומת ממוצע הכנסות של כ- 246,000 ₪ במחצית הראשונה).

30. העוררת טענה כי אי-החזרה למחזורי שנת 2019 נובע מהפגיעה הקשה שספגה כתוצאה מהתפשטות מגפת הקורונה והאומיקרון, מאופי עבודתה ומדפוס הכנסותיה אשר נובעות בעיקר ממכרזי מדינה; הליכי המכרזים והפרויקטים המבוצעים מכוחם ממושכים ואורכים זמן רב, והתשלומים בגינם נפרסים לאורך תקופה ארוכה. לטענתה, משאביה המצומצמים בעקבות משבר הקורונה והאומיקרון, לרבות כוח האדם שצומצם, לא אפשרו לה לחזור באופן מיידי לפעילות מלאה ולרמת ההכנסות שהיתה לה טרום המגפה. בדיון הוסיפה העוררת בעניין זה, כי בקורונה נאלצה לפטר עובדים מיומנים שבהכשרתם הושקעו משאבים רבים. לדבריה, גיוס מחודש של עובדים לעוררת והכשרתם הוא תהליך ארוך

מדינת ישראל

ועדת ערר לענייני קורונה – השתתפות בהוצאות קבועות לעסקים

ומורכב ואין באפשרות העוררת לשווק פרויקטים בסדר גודל דומה לפני שיש בידה את כוח האדם המתאים.

31. באשר למהות הפגיעה שנגרמה לה כתוצאה מהתפשטות האומיקרון, טענה מרכזית של העוררת היא כי המכרזים הממשלתיים, המהווים חלק ניכר מהכנסותיה, צומצמו, הוקפאו או התארכו בתקופת הקורונה והאומיקרון בשל סדרי עדיפויות שהשתנו. לטענתה, המדינה מעולם לא הכריזה על "קיצוץ הפעילות" והעוררת לא קיבלה כל הודעה רשמית לגבי זניחת או הקפאת מכרז ספציפי אך בפועל זו המדיניות שנקטה. יצוין כי טענות העוררת בעניין זה היו כלליות ולא נסמכו על ראיות קונקרטיות. אנו ערים אמנם לקושי המובנה שבהוכחת יסודות שליליים (כפי שנקבע בעניין פודולסקי), אולם לצד זאת, אנו סבורים כי בנסיבות העניין ניתן היה לצפות לביסוס משמעותי יותר של טענות העוררת או חלקן, לכל הפחות. כך למשל, המשיבה טענה כזכור כי הירידה בהתקשרות מול משרד הכלכלה – לקוח עיקרי של העוררת – אינה קשורה לקורונה או לאומיקרון, זאת בהסתמך על תשובת הסוכנות לעסקים קטנים ובינוניים במשרד הכלכלה אליה פנתה המשיבה. כנגד טענה זו השיבה העוררת כי הסוכנות לעסקים קטנים ובינוניים מהווה רק חלק קטן מפעילות העוררת בתקופה הרלוונטית, ולא ניתן להסיק מכך לגבי פעילות העוררת מול משרד הכלכלה כולו, כמו גם לגבי שירותיה למדינה ולפעילותה מול המגזר הפרטי. גם אם יש צדק בטענה זו, הרי שהעוררת לא צירפה כל ראיה לביסוסה אף שניתנה לה הזדמנות לעשות כן. בנוסף, בדיון טענה העוררת כי רשימת הלקוחות שצירפה המשיבה אינה מדויקת, ואינה כוללת את משרד החינוך שהוא אחד מלקוחותיה הקבועים. משנשאלה על ידי הוועדה מדוע לא ציינה זאת בתגובתה ולא צירפה אסמכתאות מתאימות, השיבה העוררת כי טענות המשיבה משקפות חוסר הבנה של המהות הכלכלית וממילא כל המידע הרלוונטי מצוי בידי המשיבה (ראו פרוטוקול הדיון, בעמ' 6-7). התנהלות זו אינה יכולה להתקבל בהליך משפטי כגון זה שלפנינו, ואינה מסייעת בידי העוררת. מנגד, קביעתה של המשיבה לפיה הירידה בפעילות העוררת מול משרד הכלכלה אינה קשורה לקורונה או לאומיקרון בהתבסס על תכתובת קצרה ועמומה עם נציג הסוכנות לעסקים קטנים ובינוניים, אף היא בעייתית לטעמנו ואינה יכולה להתקבל מבלי שלכל הפחות יובהר מהו חלקה של פעילות העוררת מול הסוכנות לעסקים קטנים ובינוניים ביחס לפעילותה מול יחידות אחרות במשרד הכלכלה, וכיצד משתקפים נתונים אלו בדו"ח לקוחות העוררת שצירפה המשיבה.

32. בעניין פיט מיינד קבענו כי קצב התאוששות איטי של עוסק מהשפעה מתמשכת של נזקי הקורונה והאומיקרון, אינו מנתק בהכרח את הקשר הסיבתי ואינו שולל את הפגיעה שנגרמה לעוסק כתוצאה מהתפשטות זן האומיקרון (שם, פסקאות 31-32). בדיון בערר הדגישה העוררת כי זן האומיקרון היה מכה נוספת שניחתה בזמן שהעוררת טרם הספיקה להתאושש מנזקי הקורונה, ולכן השפעתו היתה מצטברת ולפיכך קשה יותר (ראו פרוטוקול הדיון, עמ' 2, שורות 14-2). חרף הקשיים בגרסת העוררת כמפורט לעיל, הרי שלנוכח הפגיעה הברורה שספגה בתקופת הקורונה, ובהתחשב בהסבריה שפורטו לעיל לגבי אופי עבודתה,

מדינת ישראל

ועדת ערר לענייני קורונה – השתתפות בהוצאות קבועות לעסקים

דפוס הכנסותיה והנזק המצטבר שנגרם לה עקב האומיקרון, אנו סבורים כי מתקיים קשר סיבתי חלקי, כפי שיובהר להלן, בין התפשטות זון האומיקרון לירידה בהכנסות העוררת בתקופת הזכאות. בערר 23-1484 א. מורן יצור נעליים בע"מ נ' רשות המיסים (פורסם בנבו, 3.6.2024) עמדה ועדת הערר על משמעותו של הקשר הסיבתי:

"כאן המקום להזכיר כי קשר סיבתי אינו מהווה יסוד עובדתי; מדובר במונח משפטי שניתן לקבל הערכה לגביו על יסוד עובדות רלוונטיות. אינדיקציות וממצאים כגון אלו שהוזכרו לעיל, עשויים לעורר סימני שאלה לגבי קיומו של הקשר הסיבתי, אך ממצאים אלו לעולם אינם מוחלטים. בעניין פודולסקי עמד בית המשפט על הקושי להוכיח באופן פוזיטיבי שירידת המחזורים נבעה בהכרח כתוצאה ממגפת הקורונה; בה במידה, קשה לקבוע על סמך ממצא זה או אחר שגורם אחר היה הגורם הבלעדי לירידת המחזורים ושמגפת הקורונה לא השפיעה על ההכנסות בעסק. ברוב המקרים, גם לאחר הליך בירור המתקיים בפני ועדת הערר, המסקנה בשאלת הקשר הסיבתי מבוססת על הערכה ואומדן של ממצאים נסיבתיים, והיא משקפת רמת הסתברות מסוימת, לכאן או לכאן (ראו ערר 23-1594 אבו אלעולא ייזום והשקעות בע"מ נ' רשות המיסים, ניתן ביום 30.4.2024)." (פסקה 26 להחלטה)

דברים אלו יפים אף לענייננו.

33. לצד זאת, אי-חזרתה של העוררת להכנסות בגובה הכנסות תקופת הבסיס ושנת הבסיס במשך תקופה ארוכה לאחר תקופת האומיקרון, מעידה על השפעתו החלקית של זון האומיקרון על הירידה בהכנסות העוררת בתקופת הזכאות, ומצדיקה לפיכך סטייה מהנוסחה הקבועה בחוק וקביעת מחזור בסיס חלופי שישקף באופן מדויק יותר את הקשר בין התפשטות זון האומיקרון לירידה בהכנסות בתקופת הזכאות. נתון נוסף המחזק, לטעמנו, את ההצדקה לקביעת מחזור בסיס חלופי הוא הירידה הדרמטית במספר העובדים אצל העוררת בתקופת האומיקרון (11 עובדים), ביחס למספר העובדים בתקופת הבסיס (22 עובדים). אמנם, אין בנתון זה כדי לנתק את הקשר הסיבתי שכן העוררת נאלצה לצמצם את כוח האדם בעקבות השלכות מגפת הקורונה, אך כפי שהעידה העוררת עצמה, בהינתן כוח האדם המצומצם לא היה ביכולתה להגיע בתקופת האומיקרון להיקף פעילות דומה לזה שהיה בתקופת הבסיס.

34. הלכה למעשה, מצאנו לקבוע את מחזור ההכנסות שדווח בחודשים נובמבר-דצמבר 2021 כמחזור בסיס חלופי. יצוין כי מחזור הכנסות זה הוא הגבוה ביותר בשנת 2021, ולא נרשם מחזור דומה לו עד לחודשים יולי-אוגוסט 2023. בהתחשב בנסיבות שפורטו לעיל, מצאנו כי מחזור זה משקף באופן מהימן יותר את גובה ההכנסות להן יכולה היתה העוררת לצפות לולא התפשטות זון האומיקרון. בהתאם לחישוב חלופי זה, סכום מענק האומיקרון לו זכאית העוררת עומד על 47,519 ₪.

מדינת ישראל

ועדת ערר לענייני קורונה – השתתפות בהוצאות קבועות לעסקים

35. בשולי הדברים נוסיף, כי בניגוד לטענת העוררת בתגובתה מיום 4.12.2024, מענק האומיקרון לא אושר לעוררת והודעת הדחיה מיום 4.4.2023 אינה מהווה תיקון החלטה בהתאם לסעיף 6(ב) לחוק האומיקרון. יובהר, כי הודעת אישור המענק מיום 21.6.2021 שצורפה לכתב הערר מתייחסת למענק לתקופת הזכאות מרץ-אפריל 2021, שאכן אושר ושולם לעוררת. כפי שצוין לעיל, לעוררת שולמה מקדמה בסך 81,067 ₪ על חשבון מענק האומיקרון וביום 4.4.2023 ניתנה החלטה בדבר דחיית המענק.

סוף דבר

36. העוררת זכאית למענק אומיקרון בסך של 47,519 ₪. ההפרש בין סכום זה לסכום המקדמה ששולמה לעוררת יוחזר למשיבה בתוך 90 ימים מהיום, בתוספת הפרשי הצמדה בלבד, כאמור בסעיף 12 לחוק האומיקרון.

37. לאור תוצאת הערר יישא כל צד בהוצאותיו.

זכות ערעור בפני בית המשפט המחוזי, בשבתו כבית משפט לעניינים מנהליים, בתוך 60 יום.
ניתנה היום, ל' כסלו תשפ"ה, 31/12/2024, בהעדר הצדדים.

1195-24

ברוך ברוכי, רו"ח
חבר

ליאת קציר-מרגלית, עו"ד
יו"ר הוועדה